

**INSTITUTIONEN FÖR SOCIOLOGI
OCH ARBETSVETENSKAP**

KAN EN VARA ICKE-BINÄR OCH ÄNDÅ KALLA SIG BÖG?

En kvalitativ intervjustudie med fokus på icke-binära transpersoners
identitetsskapande

Jasna Glamocak

Examensarbete för
kandidat i sociologi,
15 hp: SC1501

Handledare: Linda
Weichselbraun

Termin/år: VT 2018

Abstract

Titel: KAN EN VARA ICKE-BINÄR OCH ÄNDÅ KALLA SIG BÖG? En kvalitativ intervjustudie om icke-binära transpersoners identitetsskapande

Författare: Jasna Glamocak

Handledare: Linda Weichselbraun

Examinator: Anna Samuelsson

Typ av arbete: Examensarbete för kandidat i sociologi 15 hp

Tidpunkt: VT 2018

Antal tecken inkl. blanksteg: 76 435

Syftet med studien är att få en bild av icke-binära transpersoners upplevelse av identitet och identitetsskapande. Jag vill med den här uppsatsen öka kunskapen om icke-binära och diskutera frågor kring könsidentitet och sexualitet. Det övergripande syftet är att med queerteori som teoretiskt ramverk undersöka icke-binära identiteter och hur könsidentiteten förhåller sig till sexualiteten. Frågeställningarna kommer kortfattat att fråga om hur identitetsskapandet har tagit sig uttryck, vad sexualitet är och hur den förhåller sig till könsidentiteten samt hur deras identitet påverkas av ord vad gäller könsidentitet och sexualitet.

Jag har använt mig av en kvalitativ ansats där jag utfört fem kvalitativa intervjuer via videokommunikation. Genomgående för teori, metod och empiri är att uppsatsen inspirerats av queerteoretiska perspektiv och försöker fånga ovanstående frågor genom att ha ett kritiskt förhållningssätt till kön, genus och sexualitet. Huvudresultaten visar att den icke-binära könsidentiteten startade som en känsla och blev sedan verklighet genom att informanterna fick ord för att beskriva sig själva. Denna insikt visar också på hur informanterna förhåller sig till identitetsbegreppet och synen på den egna identiteten. Könsidentiteten tas också upp som en påverkande faktor vad gäller sexualitet. Däremot visar det sig att språket fortfarande är bristfälligt där icke-binära i många fall använder queer för att beskriva sig själva vad gäller könsidentitet och sexualitet. Resultatet visar på hur ord och kategorier vad gäller könsidentitet och sexualitet ifrågasätts och omvärderas i sammanhang där de behövs, till personernas fördel.

Nyckelord: Icke-binär, identitet, queer, sexualitet, könsidentitet

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte och frågeställningar	5
2. Tidigare forskning	5
2.1 Svensk forskning om icke-binära och transpersoner	5
2.2 Internationell forskning	6
3. Teori	8
3.1 "Queerteori"	8
3.2 Queerteori, identitet och sexualitet	9
3.3 Språkliga perspektiv	11
4. Metod och material	12
4.1 Val av metod	12
4.2 Tillvägagångssätt och urval	13
4.3 Analysmetod	14
4.4 Validitet och reliabilitet	15
4.5 Etiska överväganden	16
5. Resultat och analys	17
5.1 Vägen till de icke-binära	17
5.2 Den egna könsidentiteten och dess uttryck	19
5.3 Sexualitetens olika former och dess förhållning till könsidentiteten	23
5.4 Ord och kategorier om könsidentitet och sexualitet	27
6. Sammanfattande diskussion	30
7. Referenslista	32
8. Bilagor	36
8.1 Informationsbrev	36
8.2 Intervjuguide	37

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Transgenderist [...] öppnar dessutom upp för att ha olika sexuella identiteter utan att för den skull vara antingen man eller kvinna. Jag kan känna mig som en bög ibland utan att tänka att jag behöver en speciell kropp för det. Ser jag tillbaka har jag växlat identitet hela livet. Jag har däremot aldrig känt mig bekväm i att definieras som ”kvinna”.

[...] Vid tillfällen när jag tog upp min bögidentitet eller sa att jag oavsett kön gillar personer med ett pojktigt genusuttryck, blev det en obekväm stämning. Det var inget som sades rakt ut men jag kunde märka hur flera av mina vänner slutade skoja och snacka om ”tjejer” med mig på det sätt de tidigare gjort. - Tiger 30 år (transformering.se, 2014).

Kön har i de flesta fallen alltid setts utifrån två binäriteter, man och kvinna. Dessa två kön har förväntats bete sig i enlighet med sitt tilldelade kön, alltså män med manlighet och kvinnor med kvinnlighet där dessa kön förväntats åtrå varandra. Det har i dagens västerländska samhälle kastats ljus på människor som inte identifierar sig med någon av dessa kön. Paraplybegreppet som omfattar personer som definierar sig utanför, mellan eller delvis med det binära könssystemet kallas icke-binära eller genderqueer. En könsidentitet är en persons upplevda kön som personen upplever sig ha psykologiskt eller mentalt. Upplevelsen av att inte identifiera sig som något kön alls är också en könsidentitet (Richards mfl., 2016: 95; SOU, 2017: 64). Dessa könsidentiteter fick i Sverige mer uppmärksamhet efter den så kallade hen-debatten som startade 2012. Det har även i dagsläget diskuterats huruvida vi bör inför ett tredje juridiskt kön för de personer som vill ha en könsneutral benämning. Att inte kunna leva i enlighet med sin könsidentitet innebär för många icke-binära svårigheter och problem i vardagen. Även om denna uppsats inte kommer att fokusera på icke-binäras levnadsvillkor i den bemärkelsen, kastar detta ändå ljus på icke-binära transpersoner ur ett nytt perspektiv, som ett ”nyupptäckt” samhällsfenomen (RFSL, 2018; TT, 25-12-2018).

Ovanstående citat är från en personlig berättelse från RFSLs ungdomssida. Citatet väcker en del frågor kring vad könsidentitet innebär och hur långt relationen mellan kön och sexualitet sträcker sig. Ett exempel på hur komplex relationen kan se ut är bland så kallade *travestis* - en grupp av män i Brasilien som anammar feminina könsuttryck och använder feminint kodade attribut för att känna sig som kvinnor samtidigt som de identifierar sig som homosexuella män. De identifierar sig som homosexuella och attraheras av maskulina heterosexuella män (Cameron & Kulick, 2003: 5-6). Detta visar på att relationen mellan kön, genus och sexualitet nödvändigtvis inte behöver följa något självklart och enhetligt mönster (Löfgren-Mårtenson, 2013: 55).

Jag skulle vilja mot bakgrund av den tidigare forskning jag tagit del av, följa upp och göra en studie som sätter icke-binära identiteter i fokus. Icke-binära personer bär med sig könsidentiteter bortom de binära könssystemet som än inom svensk forskning är relativt outforskat. Det har gjorts en del studier om icke-binära personers upplevelse av könsidentitet i relation till sin omgivning, där dessa och annan forskning pekar på att dessa personer lever med både bra och dåliga erfarenheter utanför tvåkönsnormen (Olander, 2016; Pless 2015; RFSL; 2017). Jag vill med min forskning bidra med ytterligare tillägg till den icke-binära transforskningen med fokus på icke-binäras identitetsskapande och hur de förhåller sig till sexualitet i relation till kategoriseringar som finns tillgängliga vad gäller kön och sexualitet.

1.3 Syfte och frågeställningar

Utifrån ovanstående skulle jag vilja undersöka hur icke-binära transpersoner ser på sin identitet och undersöka deras identitetsskapande. Det övergripande syftet med denna studie är att med queerteori som analytiskt verktyg titta på hur rådande kategorier i samhället om kön och sexualitet samspelar med icke-binära identiteter. Vidare vill jag också undersöka relationen mellan könsidentitet och sexualitet.

Frågeställningar

- Hur har icke-binära transpersoners identitetsskapande tagit sig uttryck?
- Vad är sexualitet för icke-binära transpersoner och hur förhåller den sig till könsidentiteten?
- Hur skapar sig icke-binära transpersoner identiteter i relation till ord och identitetspositioner vad gäller könsidentitet och sexualitet?

2. Tidigare forskning

2.1 Svensk forskning om icke-binära och transpersoner

De senaste tre åren har det inom den svenska forskningen gjorts ett antal studier om icke-binära. En av de större bidragen har gjorts av Anna Pless (2015) som skrev sin avhandling om språkets betydelse för identitetsskapande och hur ord är med och skapar förståelse för icke-binäras könsidentitet i relation till de givna positioner som finns. Pless sätter studien i ett queerteoretiskt perspektiv och analyserar sin empiri med stor del av Butlers teoretiska utgångspunkter. Studien visar på att personer som lever mellan tvåkönsnormen eller utanför har svårt att hitta ord som känns

rätt för dem att identifiera sig med. Det finns en stark påverkan från majoritetssamhället som visar på att de icke-binära identiteterna inte är accepterade i ett samhälle med en stark tvåkönsnorm. Detta frambringar också ett motstånd gentemot heteronormen där icke-binära väljer vissa typer av identitetsord för att möjliggöra sin existens.

En annan studie om icke-binära som gjorts på kandidatnivå har genomförts av Julia Olander (2016) som skrev om icke-binära transpersoners upplevelse av att leva i ett samhälle med en stark tvåkönsnorm där även viktiga sammanhang och platser för icke-binära studeras. Resultatet visar på att informanterna påverkas negativt av cisnormativitet och att det är svårt att hitta sammanhang där en kan bli accepterad. De sammanhang som är trygga visar sig vara queera sammanhang och sociala medier verkar spela en viktig roll i deras identitetsskapande.

Forskning om transpersoner där det binära könstänkandet anses problematiskt har lyfts av Signe Bremer i hennes avhandling *"Kroppslinjer"* (2011). Denna avhandling behandlar inte icke-binära transpersoner specifikt men är en forskning som bidragit till kritiska reflektioner kring det binära könstänkandet inom transvården. Det Bremer bland annat undersöker är upplevda erfarenheter av transsexualism kopplat till transvård. Studien lyfter perspektiv på kropp och personskap i relation till den transsexuella kontexten och mötet med vården. Bremer tittar på hur kroppar skapas och utmanas i berättelser om könskorrigering. Det som konstateras är att transvården är starkt präglad av det binära könstänkandet och att transsexuella och transpersoner upplever att de är tvungna att passa in i de "givna" kategorierna man och kvinna. Bremer visar på att dessa normer reproduceras eftersom vården är uppbyggd på så sätt att transsexualism som diagnos förutsätter att personen också vill begå någon form av könskorrigering till det motsatta könet.

2.2 Internationell forskning

Ett intressant utdrag ur boken *"Situating intersectionality: politics, policy and power"* är ett kapitel av Ryan Combs (2013). Utdraget utgör en diskussion ur ett intersektionellt perspektiv mellan den medicinska forskningen och den samhällsvetenskapliga föreställning om könsvariationer. Fokuset ligger i att med hjälp av en intersektionell analys försöka integrera de olika disciplinerna som finns när det kommer till transsexuellas och transpersoners hälsovård. Även denna forskning presenterar att den medicinska vården bygger på en diskurs som har en binär föreställning om kön. Combs menar på att icke-normativa könsuttryck så som homosexualitet och transsexualitet och dagens beskrivningar av samkönade relationer bara förstärker den binära förståelsen av kön. Bemötandet av

transsexuella personer vilar alltså på heteronormativa ramverk. Det har hädanefter skett ett skifte i förståelsen av transsexualism från autenticitet till performativitet i och med de poststrukturalistiska tankegångarna. En autentisk könsidentitet är oftast fokuset inom medicinsk forskning och anledningen till detta kan vara att disciplinen fortfarande ser på kön och genus som något koherent, stabilt och riktigt (Combs, 2013). Anledningen till varför detta blir relevant i denna studie är för att Combs ändå visar på att det skett ett paradigmskifte och att mer forskning behövs kring kön ur ett poststrukturalistiskt perspektiv när det kommer till samspelet med den medicinska forskningen.

Watt & Einstein (2016) problematiserar debatten som förekommit mellan feminister och transaktivister som handlar om att det behövs fler förklaringar på hur en persons könsidentitet skapas. Författarna menar på att anledningen till varför vi har det binära könstänkandet i det västerländska samhället är på grund av biologins och biomedicinens dominerade föreställningar om kön. Detta gör att de enklast går att motivera transpersoners könsdysfori genom neurologiska och biologiska förklaringar, de är alltså ”fast i fel kropp”. Artikeln försöker vidga detta synsättet och menar på att feministisk teori kan bidra till en bredare förståelse av biologisk forskning på hjärnan, därför lägger de fram en modell grundad i feministisk teori som kombinerar biologin med det sociala. Deras modell bygger på Donna Haraways begrepp *situerad kunskap* där de tillsammans med neurovetenskapen försöker förstå transgenderism. Ett par icke-binära identiteter utanför den västerländska kontexten nämns i deras studie. Dessa är intressanta att titta på i relation till min studie. I Kanada finns en grupp män som identifierar sig utanför den binära könsuppdelningen, de kallar sig själva för - *fa'afafine*. Deras könsidentitet bygger på feminina könsuttryck men även flera andra könsuttryck har dokumenterats. I södra Asien finns det en annan könsidentitet som heter *hijra*, dessa personer identifierar sig varken som män eller kvinnor (Watt & Einstein, 2016). Det finns också andra kulturer i Nordamerika från ursprungsbefolkningen som anser sig själva vara både män och kvinnor. Även om min uppsats ligger närmare det konstruktivistiska hållet blir denna studie intressant att presentera för att visa på varför det behövs mer forskning som berör de historiska, sociala och kulturella aspekterna av kön. Ovanstående studie är naturvetenskapligt inriktad men motiverar varför forskning på icke-binära transpersoner behövs, främst varför feministisk forskning på detta området är viktigt att inkludera.

Deborah Cameron och Don Kulick (2003) har ur ett diskursteoretiskt och konstruktivistiskt perspektiv berört intersektionen mellan språk och sexualitet. Studien ”*Language and sexuality*” försöker bredda förståelsen av sexualitet genom att visa på att den innefattar flera olika aspekter av

en människas liv samt studera hur språket är med och formar våra sexualiteter och begär. De menar att sexualiteten kommer efter språket och att identiteter, begär och olika praktiker är en produkt av historien som skapats genom språkets benämning och innebörd. Ett konkret exempel från denna forskningsstudie som jag anser ligger nära mitt problemområde är exemplet som nämns i inledningen. Cameron och Kulick menar att det inte går att separera på kön och sexualitet, eftersom *transvesti* identiteten är starkt sammankopplad och bygger på samspelet mellan dessa (Cameron & Kulick, 2003).

3. Teori

3.1 "Queerteori"

Denna uppsats har använt queerteori som teoretiskt ramverk. Queerteori är inte en enhetlig teori utan flera queeteorier tillsammans som med olika perspektiv försöker tolka samhälle, kultur och identitet (Berg & Wickman, 2010: 12). Därför kommer en övergripande genomgång av queerteori presenteras här och ta fram kärnan i vad uppsatsen bygger på. Därefter kommer olika begrepp och teoretiker som är kopplade till queerteori att redogöras för.

Det centrala för olika queerperspektiv är att alla perspektiv ifrågasätter heterosexualiteten som en självklar form att organisera sexuellt begär, kön och genus. Fokuset blir att kritiskt granska de processer som dels möjliggör dessa antaganden som oproblematiska men också granska de identiteter som bryter mot dessa antaganden. Det betyder också att relationen mellan kön, genus och sexuellt begär ifrågasätts där queerteorin menar på att dessa tre nödvändigtvis inte behöver följa någon självklar eller enhetlig logik (Berg & Wickman, 2010: 10; Kulick, 1996: 9-10). Queer är ett mångtydigt begrepp och kommer att användas som en benämning på den som ställer sig utanför den normativa heterosexualiteten och som ifrågasätter det föregivet tagna när det kommer till kön och sexualitet, men också som en identitet som uppstår ur denna kritiska genomskådning av samhället (Kulick, 1999: 9).

Det har under en längre tid pågått en debatt om vad kön är och definitionen har kommit att utvecklas de senaste decennierna. Då genusbegreppet utvecklades på 60-talet gjordes det skillnad på kön och genus för att påvisa att manligt och kvinnligt var socialt konstruerat. Trots detta ansåg vissa teoretiker att genusbegreppet var begränsat eftersom det ändå byggde på det biologiska, att biologin föregick det sociala och skillnads tänkandet fördes över till två genus, manligt och

kvinnligt (Esseveld & Mulinari, 2015: 64). Därefter kom en våg feminister som problematiserade detta genom att peka på sexualitetens roll i skapandet av genuskategorier. En av dessa var Judith Butler (2004) som presenterade *den heterosexuella matrisen* som bygger på att det finns en logik mellan biologiskt kön, genus och sexuellt begär som samhället följer. Den nya vågen av postfeminister även kallat queerteoretiker gav relationen mellan könsidentitet och sexualitet en helt annan innebörd. Nyckelordet var dekonstruktion. Här utmanades den essentialism som tidigare tankegångar byggde på. Detta genom att mena på att erfarenheter, kön och sexualitet bör ses som tolkningar av existerande sociala och kulturella konstruktioner (Esseveld & Mulinari, 2015: 64-66; Lundahl, 1998: 16-18).

Sexualitet kommer utgå ifrån ett helhetsperspektiv eftersom begreppet är ganska brett. Sexualitet är alltså en komplex del av varje människas personlighet. Olika aspekter av sexualitet kan handla om sex, kön, identiteter, roller, sexuell läggning, trygghet osv. Detta betyder att sexualiteten har olika dimensioner och att dessa upplevs och uttrycks på olika sätt genom individen (Löfgren-Mårtensson, 2013: 17; WHO, 2006:a).

3.2 Queerteori, identitet och sexualitet

De queerteoretiska perspektivet förde också med sig en särskild syn på identitetsskapande. De begrepp vi har för att beskriva oss själva och vår omgivning speglas av den historiska tid som vi befinner oss i. Utgångspunkten är att identitetsskapandet bestäms av tillgängliga representationer som individen kan erfara (Lundahl, 1998: 18-19). Dessa tankegångar florerade redan under Michel Foucaults tid där han var med och utvecklade det som vi idag kallar konstruktivismen och som blev en stor inspiration för queerteorin. Enligt Foucaults mening uppfanns homosexualiteten som kategori på 1800-talet. Tidigare hade det funnits homosexuella handlingar men dessa handlingar åsyftade inte en specifik personlighetstyp. Han menade att den nya homosexualitetens framväxt snarare blev en identitet som en bar med sig hela tiden än ett sexuellt begär. Poängen i Foucaults bok *"Sexualitetens historia"* (2002: 64-65) är att maktstrukturer har vid en viss historiskt tidpunkt genomsyrat talet om sexualitet och skapat kategorier där bekännelsen har fungerat som en framträdande mekanism för den inneboende sexualiteten. Detta har lett till att de ideologier som genomsyrande samhället då, har varit med och format de identiteter som vi har idag. Enligt Foucault finns det inget som kan kallas normalt utan utgångspunkten ligger i de maktstrukturer som vid en viss tidpunkt råder i samhället och därmed styr vad som anses normalt och inte (Foucault, 2002; Butler, 2007). Dessa tankar om samhällets påverkan på individen har också att göra med hans

teorier om *subjektet*, vilket inte kommer att förklaras mer djupgående då det berör en annan diskussion. Det är ändå värt att nämna att på samma sätt som maktstrukturer är med och skapar sexualiteter, skapas även subjektet inom dessa ramar och kommer att definieras och reproduceras i enlighet med de krav som systemet ställer (Butler, 2007: 50).

Utifrån min studies fokus är det av central betydelse viktigt att ta upp Pia Lundahls bok ”*Lesbisk identitet*” (1998). Boken tar upp många relevanta perspektiv på kön och sexualitet. De som kommer vara av användning för denna uppsats är de teoretiska utgångspunkter i hennes bok som vilar på konstruktivismen där tanken om att människans behov, känslor och vanor är uttryck för historiskt bestämda konstruktioner av social och kulturell karaktär. Detta synsättet motsätter sig att det skulle finnas något inneboende eller naturgivet beteende som alltid gäller (Lundahl, 1998: 10). Vidare pratar Lundahl också om dekonstruktionsperspektivet och nämner tre utgångspunkter som är centralt inom queerteori. Den första utgångspunkten är *erfarenheten* ses som uttryck för de representationer som finns tillgängliga vid en viss tidpunkt. Dessa erfarenheter uppfattas som konstituerade och tolkade utifrån de kulturella och sociala förutsättningar som finns. Den andra utgångspunkten är en kritik mot olika former av *essentialistiska* antaganden. Denna går ihop med den första och menar på att det vi har erfarenheter om bör ses som tolkningar av existerande konstruktioner. Den tredje och sista utgångspunkten är begreppet *identitet* och kommer att vara det som denna uppsatsen främst kommer fokusera på. De perspektiv på identitetsformering som lyfts fram är att identitetsformeringen sker relationellt mellan samhälle, grupp och individ. Det som är av störst vikt för denna uppsats är att det handlar om ett samspel mellan de objektifieringar som samhället gör av individer och grupper och de subjektifieringar som individen själv gör. Identitetsformeringen handlar om en ständigt pågående process där individen behöver stämma av sin identitet med förändringar som finns och de förändringar som identiteten genomgår (Lundahl, 1998: 17-20).

En av de mest omtalade queerteoretikerna är Judith Butler. Butler har olika teoretiska utgångspunkter vad gäller kön, sexualitet, genus, trans, intersex osv. Jag kommer att presentera några av hennes tankegångar och begrepp som kommer att vara till nytta för denna uppsats. Butler påstår att kön görs omedvetet och att detta inte är en inbyggd mekanisk process utan snarare ett socialt inlärt beteende där vi hela tiden iscensätter oss själva i relation till vår omgivning. Detta kallar Butler *performativitet* och innebär just att kön skapas inom den givna *diskursen* genom handlingar. Vidare menar Butler alltså att kön alltid är diskursivt vilket betyder att kön alltid varit

genus. Genus är enligt Butler inte uttryck för något expressivt utan snarare performativt. Egenskaperna är en framställning av något, vilket betyder att handlingar och tal konstruerar kön. När hon sedan går vidare med att prata om identitet i relation till kön talar Butler om att det inte finns någon genusbestämd identitet, utan att identiteten är konstruerad genom upprepade iscensättningar. Genom att vi kontinuerligt iscensätter och upprepar olika handlingar uppstår en illusion av en inre identitet. Identiteten är enligt Butler alltså konstruerad och det finns inget ursprungligt ”varande” som existerar utanför den sociala och kulturella kontexten (Butler, 2011: 214, 219- 220; Hammarén & Johansson, 2009: 66-67, 73).

3.3 Språkliga perspektiv

Det är väsentligt att ta upp språket i relation till hur vi strukturerar vår verklighet. Inom de poststrukturalistiska perspektivet anses språket vara konstituerande. Det är alltså genom talet som vi gör verklighet. Den språkliga vändningen är ett sätt att se på relationen mellan de begrepp vi använder för att beskriva vår verklighet och den faktiskt verkligheten vi menar. Vi konstruerar saker och ting genom hur vi pratar om dem. Våra beskrivningar är alltså tolkningar och versioner av verkligheten (Hammarén & Johansson, 2009: 72). Cameron och Kulick skriver att rätten att få benämna sig själv är starkt kopplad till människans identitetsskapande och är därför viktigt. Detta har varit centralt för minoritetsgrupper eftersom de då kunnat bestämma hur de konstrueras och uppfattas (2003: 23). Butler skriver om att benämningen och kategoriseringen av kön är en tvingande handling som konstruerar och befäster vår verklighet (2011: 189).

I denna uppsats kommer *diskursbegreppet* att användas inspirerat av vissa av Foucaults tankegångar men även av diskursteoretiker som betonar språket. Diskurser innehåller olika föreställningar om hur vi ser på världen där diskurserna är med och strukturerar vår tankevärld genom språket. Foucault menar att kunskapen är med och styr våra föreställningar om världen, vad som är möjligt att säga och hur. Människan skapas inom diskursen vilket innebär att även handlingsutrymmet består innanför diskursen. Hos Foucault är kunskap en central mekanism som är med och utformar diskurser. Det är dock möjligt för flera olika diskurser att samexistera. Detta betyder att mening alltid går att förskjuta vilket möjliggör en förändring av olika föreställningar och strukturer (Bergström & Boréus, 2012: 354, 360-361; Winther Jørgensen & Phillips 1999/2000: 15-16, 18).

4. Metod och material

Eftersom jag inspirerats av feministisk forskning och queerteori, följer även de tankegångar med in i metoden. Queerteorin försöker granska de fenomen och identiteter som bryter mot den normativa ordningen, som förutsätter att om vi har ett visst kön så ska vi bete oss och agera på ett speciellt sätt gentemot de motsatta könet (Hammarén & Johansson, 2009-10-11). Utifrån det antagandet har jag valt att undersöka normbrytande identiteter och förhållningen mellan målgruppens identitet och sexualitet. För att få svar på uppsatsen forskningsfrågor har jag valt att intervjua min målgrupp för att lyfta fram den kunskapen.

På grund av ovanstående antagande, kommer jag alltså ha queerteori som teoretiskt ramverk vid min analys. Den förståelse ansats jag kommer använda är abduktion. Detta på grund av att abduktion utgår ifrån empirisk fakta men avvisar inte de teoretiska utgångspunkter som valts (Alvesson & Skoldberg, 2005: 56). På grund av den logik som länkar min empiri med teorin anser jag att abduktiv ansats lämpar sig för denna studie.

Detta leder oss in på en annan aspekt att ta hänsyn till vilket är situerad kunskap. Begreppet har uppstått ur en kritik från feministisk vetenskapsteori gentemot discipliner som tycktes kunna vara objektiva i sin forskning (Nationella sekretariatet för genusforskning, 2018). Den situerade kunskapen är i mitt fall relevant att ta upp då uppsatsen ser till att på ett kvalitativt sätt undersöka ett fenomen, vilket förutsätter att materialet måste tolkas. Tolkning sker alltså inom ramen för en individs egna glasögon och behöver lyftas fram för att visa på vilka begränsningar som finns men också på hur det kan stärka uppsatsen (Yin, 2013: 262-263). Kort är min position som forskare viktig att belysa. Mitt intresse för och inkludering i HBTQ communityt har präglat mitt ämnesval för denna uppsats. Att ha en inblick har dels möjliggjort mycket för förståelsen av vad det innebär att vara normbrytande, samt en förtur att få inkluderas i de sammanhang som krävs för att få tag i min målgrupp. Begränsningarna vilar på min könstillhörighet, som kvinna har jag fått en del motstånd och frågor kring vad jag identifierar mig som.

4.1 Val av metod

Metoden för denna uppsats består utav kvalitativa intervjuer som gjorts med ett explorativt syfte. Detta görs på grund av att ämnesvalet är en del av ett problemområde där kunskapen är begränsad och där vi inte förstår allting om fenomenet. Vidare har fem intervjuer genomförts genom Skype och en på telefon på grund av begränsad tillgänglighet och tekniska problem. Anledningen till att

jag valt intervjuer är för att metoden kommer kunna fånga det fenomen jag undersöker på bästa sätt. Intervjuer som metod är anpassat efter att fånga upplevelser, känslor och människors meningsskapande samt att spegla människors synsätt och levnadssätt. Då mitt fokus ligger på icke-binäras upplevelser av könsidentitet och sexualitet anser jag att detta är en lämplig metod (Dalen, 2015:14; Yin, 2011:19). Vidare har jag valt att använda mig av semi-strukturerade intervjuer med några fasta teman och frågor. Detta har gjorts för att säkerställa att uppsatsens frågor blir besvarade. Vidare har öppna och explorativa frågor utformats för att ge personen utrymme att prata på ett sätt som känns bekvämt för den, då frågor kring identitet och sexualitet kan vara känsliga och personliga (Dalen, 2015: 20,34).

4.2 Tillvägagångssätt och urval

I och med att jag valt att genomföra intervjuer har det varit lämpligt att utifrån den förfogande tidsramen och tillgängligheten utföra fem intervjuer. Detta har inte kombinerats med någon annan metod på grund av orsaker som kommer nämnas närmare i kapitlet om validitet och reliabilitet. Då intervju som metod avser att gå på djupet och ändå ha en viss bredd i form av olika typer av uppfattningar av samma fenomen anser jag att fem intervjuer har varit lagom för att ge en relativt detaljerad beskrivning som kan svara på frågeställningarna (Hedin, 2011: 3-4; Dalen, 2015: 58).

När det kommer till urvalet har jag som tidigare nämnt valt att intervjua icke-binära transpersoner. Personerna har valts utifrån att de identifierar sig som icke-binära. Sedan har avgränsningar gjorts genom att informanterna behövt vara 18 år, detta på grund av att det innebär vissa etiska ställningstaganden om personen är barn (Dalen, 2015: 47). De som har deltagit är mellan 20-38 år gamla. Eftersom jag utför en studie inom ramen för den svenska forskningen har en annan avgränsning också varit att personen lever och bor i Sverige. Tanken var först att avgränsa det geografiska området till bara Göteborg men på grund av omständigheterna har detta inte varit möjligt. Ur ett annat perspektiv kan ett bredare geografiskt urval vara en fördel då det blir en större bredd i materialet, eftersom personerna befinner sig på olika platser, har olika erfarenheter och olika åldrar (Hedin, 2011: 4; Yin, 2013: 93). Yin skriver om olika urvalsmetoder och i mitt fall har jag kombinerat ett bekvämlighetsurval med en snöbollseffekt (2013: 93). Detta har gjorts för att gruppen inte är så synlig i samhället vilket har gjort det svårt att veta vem som är icke-binär och vart dessa personer cirkulerar. Därför valde jag att gå via egna kontakter, som tillfrågade sina kontakter om de ville ställa upp på en intervju. Denna metod fungerade i viss mån, jag fick en intervjudeltagare via egna kontakter. Därefter bestämde jag mig för att göra ett större massutskick

via sociala medier i olika Facebookgrupper avsedda för transpersoner. Då började folk kontakta mig frivilligt och fråga om de fick delta. Nackdelen var att majoriteten befann sig utanför Göteborg så personliga intervjuer var inte längre möjliga men det positiva blev bredden i materialet. Det går dock att problematisera huruvida detta urval, att informanterna valde sig själva faktiskt representerar icke-binära som grupp, eftersom det kan vara så att en viss typ av personer söker sig till just forskningssammanhang. Fördelen med mitt urval var att det inte förekom några påtryckningar av mig som forskare. Men eftersom mitt syfte inte är att på något sätt generalisera dessa personer som en homogen grupp som representerar vissa åsikter kommer jag inte gå in på det ytterligare.

Totalt hörde 10 stycken av sig men hälften ställde in på grund av tidsbrist eller personliga orsaker. Av de jag intervjuat var en via egen kontakt, tre via en Facebookgrupp och en via snöbollseffekten, där en person jag provintervjuat frågade en kompis. En blandning av urvalsmetoder gjordes på grund av att många personer hoppade av, vilket gjorde att jag var tvungen att nå ut till fler informanter på ett snabbt sätt. Denna metoden är inte att föredra men som Yin skriver är den lämplig om det finns ett skäl (2013: 93).

4.3 Analysmetod

Jag har valt att använda mig av en tematisk analys vid kodning av mitt material. Denna metod beskrivs av Braun och Clarke och fokuserar på tematisk analys som egen metod (2006: 78). Motiveringen till att denna analysmetod valdes är att det finns en viss flexibilitet som passar min studie som har en abduktiv ansats då jag utgår ifrån ett queereteroetiskt ramverk när jag analyserar materialet men är öppen för alternativa tolkningar. När jag kodat materialet har jag utgått ifrån Braun & Clarkes (2006) olika steg. Jag började med att läsa igenom och koda varje intervju för sig, därefter gjorde jag mindmaps för varje enskild intervju och skapade först koder och sedan teman. Efter att ha gjort mindmaps för varje intervju med olika teman, försökte jag sätta ihop materialet till gemensamma teman som skulle gälla för hela resultatet. På detta sättet jobbade jag aktivt med att granska mina koder och teman i relation till intervjuerna på individ nivå. Därefter lyfte jag blicken och försökte föra samman olika teman från intervjuerna till hur de kunde samspela med varandra till att bilda mer övergripande teman (Braun & Clarke, 2006: 87).

4.4 Validitet och reliabilitet

Validiteten kan diskuteras på många olika sätt inom kvalitativ forskning men utifrån antagandet att det handlar om att mäta det en som forskare avser att mäta, kommer vidare några aspekter kopplat till detta diskuteras här. Som nämnt inledningsvis i detta kapitel finns det en viss poäng att diskutera forskarens roll när det kommer till kvalitativa intervjuer. Detta är också ett sätt att förstärka validiteten i en kvalitativ uppsats genom att explicit klargöra sin anknytning till fenomenet som ska studeras (Dalen, 2015: 115, 117; Ejvegård, 2003: 73). Den anknytning jag har till detta fenomen är min rätt att definieras som HBTQ-person, därav mitt intresse för detta ämnesvalet. Detta har gett mig en förförståelse kring vissa begrepp och uttryck samt igenkänning i informanternas berättelser. Detta anser jag snarare stärkt uppsatsens tolkningar än försvagat eftersom det gett mig en chans att på ett annat sätt återkoppla och skapa relation till deltagarna. Dalen (2015: 118) pratar också om intersubjektivitet vid tolkning av informanternas uttalanden, vilket är en förutsättning för forskaren att återge informantens upplevelser så korrekt som möjligt. Detta upplever jag skapades genom att min anknytning till ämnet gjordes synlig och kan enligt min mening ses som en förstärkning av validiteten.

Vidare är det av vikt att ta upp att alternativa metoder hade kunnat stärka validiteten för denna uppsats. Yin (2013: 86) tar upp begreppet triangulering som ett sätt att validera sitt material. Om det varit möjligt hade alternativa metoder tagits med som exempelvis någon form av netnografi eller textanalys av forum där icke-binära personer befinner sig för att se hur de exempelvis diskuterar könsidentitet och sexualitet. Detta har inte gjorts på grund av tidsbrist och på grund av att det innebär en del etiska ställningstaganden vid tillträde och informationshantering. För att besvara syftet och frågeställningarna om upplevelser kring identitet och sexualitet har intervju varit den metod som kunnat ge mig de rikaste beskrivningarna av dessa fenomen. Detta har försäkrats genom ljudinspelning på telefon, vilket har varit ett viktigt tekniskt hjälpmedel då intervjuerna har genomförts via Skype och Facebook videosamtal. För att försäkra att tekniken inte skulle begränsa materialet antecknade jag samtidigt under intervjuerna. Underlaget som ligger till grund för tolkning har alltså dokumenterats på två sätt.

Vidare kan val av informanter också påverka studiens validitet. Som jag tidigare skrev har jag fått tag i fyra av fem informanter via Facebook och en via egen kontakt. Detta har möjliggjort en större spridning av informanter än vad som var tänkt. Att ha en bredd i materialet kan stärka validiteten på så sätt att flera olika typer av personer blir representerande. Informanterna hittades i en storstad, en

förort, och i en mindre ort. Varför dessa inte nämns är på grund av skydda personernas anonymitet då vissa städer är relativt små. Åldrarna varierade också mellan informanterna (Dalen, 2015: 119). Informanternas namn kommer att vara fingerade i uppsatsen. Mitt mål är inte att generalisera dessa upplevelser för att på något sätt gälla alla icke-binära transpersoner utan bredden kan snarare vara en fördel för individuell variation i materialet, där flera olika personer får representera olika åsikter.

Reliabiliteten i studien går att se som tillförlitligheten av resultatet. En ganska enkel definition är huruvida mätinstrumentet är tillförlitligt, alltså intervju som metod, dess intervjuguide och frågorna. Då uppsatsen ägnar sig åt att försöka undersöka ett fält som är ganska nytt inom svensk samhällskontext (Richards mfl, 2016; TT, 25-12-2018) har frågor med explorativ karaktär används i intervjuguiden. Frågor som ”kan du berätta”, ”hur förhåller du dig till” och ”vad innebär detta för dig” har använts för att undvika ledande frågor. Dessa typer av frågor är av mer utforskande karaktär vilket samspelar bättre med uppsatsen syfte som anspråkar på att undersöka identitetsskapandet (Ejvegård, 2003: 71, 52-53). Huruvida det går att uttala sig om resultatet är tillförlitligt i den bemärkelsen att de hade varit samma utfall under samma omständigheter är svårt att veta och är inte av vikt i denna typen av uppsats. Som Dalen skriver är det svårt att kontrollera tillförlitligheten på det sättet eftersom upplevelser och åsikter är präglade av den sociala, historiska och kulturella kontext de yttras i. Detta betyder att reliabiliteten i detta avseende kan stärkas genom en korrekt beskrivning av metoden, förutsättningarna för genomförandet och min egen roll som forskare. När det kommer till intervju som metod blir tillförlitligheten också baserat på relationen mellan intervjusituation, forskare och informant, vilket är starkt kopplat till validiteten (Dalen, 2015: 116; Golafshani, 2003: 601-602).

4.5 Etiska överväganden

Ovanstående diskussion om validitet och reliabilitet väcker också vissa etiska problem och överväganden. Enligt CODEX är det inom humaniora och samhällsvetenskaplig forskning viktigt att se till de fyra forskningskraven när det kommer till individen. Dessa är informationskravet, samtyckeskravet, nyttjandekravet och konfidentialitetskravet. Kraven har följts på så sätt att informanterna har fått ta del av ett informationsbrev innan ett bestämmande. Där har information kring uppsatsen, individens anonymitet och användning av uppgifter förklarats tydligt. Därefter har även samtycke försäkrats genom att jag tillfrågat informanterna vid ljudinspelning, om de vill ändra i materialet, om det är okej att jag använder vissa begrepp osv (CODEX, 2018, 7-14). Jag har utifrån etiska skäl också valt att inte fråga respondenterna om deras tillskrivna kön.

Ett annat etiskt problem som jag ställdes inför var när jag skulle hitta gatekeepers. Innan jag kom i kontakt med mina informanter sökte jag mig till olika grupper på nätet där jag skulle kunna nå ut till icke-binära transpersoner. Det första jag gjorde var att jag sökte tillstånd från admins i grupperna att få vara med och förklarade varför jag ville gå med i gruppen och vad jag skulle göra (Dalen 2015: 41). Därefter la jag ut en beskrivning av mig själv och kort vad mitt syfte var, samt bifogade ett informationsbrev i inlägget. Detta gjorde att personer kontaktade mig och ville ställa upp. Efteråt var det några i gruppen som inte tyckte det var okej att jag var med i gruppen eftersom den är till för transpersoner och inte cispersoner. Detta bemötandet var inte av informanterna i sig utan vissa andra i gruppen. Därefter förklarade jag varför jag var med och gick sedan ut ur gruppen då de kändes tryggast för personen i fråga. Problemet som uppstod var inte kopplat till mig som forskare utan som cisperson, där det fanns en rädsla för spridning av personlig information utanför gruppen.

5. Resultat och analys

I detta avsnittet kommer resultatet att presenteras med fyra olika teman, där även den fördjupande analysen kommer att ske i relation till materialet. Dessa teman är var och en kopplade till varandra men också till det övergripande syftet för uppsatsen - att undersöka icke-binäras identitetsskapande samt vilken relation sexualiteten har till könsidentiteten. Det första temat kommer beröra vägen till en icke-binär könsidentitet, därefter kommer identiteten och hur den tar sig i uttryck att presenteras, främst i relation till feminina och maskulina uttryck. Nästa tema som följer kommer att beröra sexualitetens olika former och hur den förhåller sig till könsidentiteten. Till sist kommer ett avsnitt om ords betydelse för kategorisering av självet och sexualiteten att presenteras.

5.1 Vägen till det icke-binära

Alla informanter berättar att insikten om att vara icke-binär på något sätt har varit en process som tagit tid att komma fram till. Även om processen har sett väldigt olika ut för de olika personerna finns det vissa saker som är gemensamma. De allra flesta menade på att en introduktion till begreppet icke-binär möjliggjorde insikten. Även diskussioner kring pronomen i olika sammanhang var en förutsättning för att vissa av informanterna skulle börja ifrågasätta sitt tillskrivna kön. En kärna i processen som alla informanterna vittnar om har varit att det alltid, från att de varit yngre funnits någon form av känsla eller upplevelse av att vara annorlunda och flytande samt en ovilja att bli kategoriserad i de binära facken som en blivit tilldelad vid födseln.

En av informanterna, Lion säger såhär:

jag har nog alltid liksom när jag var liten o så, har jag alltid varit icke-binär i mitt sätt, både klädstil och intressen och så. Men jag visste inte så mycket om det, när jag var liten så fanns ju inte icke-binäritet, ehh aa jag visste liksom inte om att man kunde vara icke-binär, och jag funderade mycket på liksom varför är jag så konstig.

Indigo berättar om sin upplevelse:

ne men jag har väl känt mig väldigt flytande då utifrån en binär uppdelning, ehm som man och kvinna, sen har jag ju känt mig flytande att jag har varit både och, eftersom jag inte har förstått att det finns något annat så är de väl dom känslorna jag hade innan jag kunde formulera icke-binär då, att jag då var flytande mellan de binära, så kanske, och jag blev rätt frustrerad då när folk skulle putta mig in i kvinno...

För att på ett bättre sätt förstå vad detta innebär är det av vikt att ta upp diskursbegreppet och även språkets betydelse av förståelsen av världen. I båda fallen har vi i ovanstående stycke en form av känsla eller upplevelse av någonting som inte går att förklara, sätta ord på eller förstå. Detta går att förtydliga med Lundahls (1998:18-19) resonemang kring att identitetsskapandet går hand i hand med vilka representationer som finns tillgängliga för oss och som individen kan erfara. Alltså kan anledningen till varför informanterna upplevt en känsla och oförståelse vara att de under en lång tid inte funnits något ord eller en representation för vad icke-binär var. Som skrivet i inledningen kom pronomen hen in i det offentliga samtalet för bara några år sedan och könsidentiteten icke-binär lika så. Detta betyder att det inte går att identifiera sig med något som inte har formulerats. Föregående resonemang har också en koppling till språkets betydelse för identitetsskapande (Hammarén & Johansson, 2009: 72). En av informanterna berättar om hur den har haft två versioner av sin insikt i att vara icke-binär. En upplevelse med ord och en utan ord. När hen fick ord för sin känsla långt senare i vuxen ålder, kunde tankarna kring icke-binäritet spåras väldigt långt tillbaka, till skillnad från när hen inte hade ord. Att prata om språkets betydelse för hur vi konstrueras hänger även ihop med frågan om diskursiva praktiker. Diskurser kan ses som olika föreställningar om världen och i detta sammanhang är det tydligt att kunskapen är med och påverkar hur vi ser på världen och oss själva. Att leva inom de binära könen och sedan komma på att det finns andra sätt att vara på, går att koppla till hur människans handlingsutrymme och vetskap om världen begränsas inom vissa diskurser (Bergström & Boréus, 2012: 354, 360-361; Winther Jørgensen & Phillips 1999/2000: 15-17).

Andra exempel på hur kunskap har lett till en insikt om vad det är informanterna känt har varit att dem själva har hört talas om ordet icke-binär i något sammanhang och därefter valt att googla upp det, kolla på youtube, tumblr och delta i andra sociala sammanhang eller så kallade ”queera rum”.

Detta går att se som exempel på hur en människas tankevärld och strukturer kring diskurser kan förändras genom alternativ kunskap. Detta går hand i hand med det Butler (2006: 23-24) pratar om, att vi blir till genom erkännande ifrån vår omgivning och för att kunna bli erkända behövs begrepp som gör oss begripliga. Det betyder alltså att för att överhuvudtaget ens kunna ha en könsidentitet så behöver du erkännas av andra i din omgivning och därför är det troligast att informanterna har valt att befinna sig i så kallade "queera rum" för att bli till som individer. Men för att ens skapa sig en identitetsposition krävs att det ord du benämmer dig som, finns som en representation av någonting annat (Butler, 2004: 23-25; Lundahl, 1998: 17-18).

5.2 Den egna könsidentiteten och dess uttryck

Det föreligger en intressant brytpunkt mellan informanternas svar angående deras uppfattning av sin könsidentitet. Det var två informanter som skeptiskt ifrågasatte identitetsbegreppet och avfärdade ordet som en benämning om sig själva. Detta på grund av att identitet enligt dem, anspråkar på "en" eller "ett" vilket de tyckte gjorde jaget begränsande. För att illustrera deras tankegångar ytterligare:

Andy: [...] och det var mer liksom att jag acceptera att de behöver inte vara på något speciellt sätt, men det är så svårt också med.. jag har svårt med identitet för jag vill mest bara ha det fritt och öppet så att jag inte behöver vara på något vist sätt, [...]

Indigo: asså för mig så, jag har ju lite svårt med begreppet identitet, överhuvudtaget, för de är ju såhär, en identitet betyder ju en, ett, eh så precis som mitt kön, mitt gender är flytande så har jag svårt att säga att jag skulle ha en identitet, ett fixerat ett liksom, så jag vill bara säga att de här med identitet är inte helt lätt att använda, [...] men icke-binär för mig är flytande, eh, motsatsen till att bli fixerad, fast i ett kön till exempel.

Dessa resonemang följer i enlighet med queerteorins förklaringsanspråk på så sätt att vi inte antas ha några fasta identiteter men det intressanta att ta upp är hur dessa resonemang kontrasteras i relation till vissa andra sätt att se på själv i relation till sin könsidentitet. Det jag vill illustrera är följande: vi har ovanstående syn på jaget och den egna "identiteten", där ordet identitet inte riktigt stämmer överens med ens upplevelse av jaget. Det är återigen språkets betydelser som är med och formar vår verklighet. Däremot var det vissa av informanterna som pratade om sin könsidentitet som att de kändes rätt när de insåg att de var icke-binära. Det jag vill visa på här är hur informanterna talar om sitt eget varande på olika sätt och hur detta kan tolkas som skillnader i uppfattningar av identiteten.

Jag kommer att återgå till Lundahls (1998) resonemang om att komma ut för att visa på hur dessa personers uttalanden skulle kunna ifrågasätta queerteorins kritik mot identitetsbegreppet.

Så här säger Lion:

[...] den insikten kom ganska snabbt och sedan dess så har jag varit ganska säker på min ickebinäritet, eller vad man ska säga och de har ju inte förändrats sen jag insåg det utan mer att jag får det bekräftat för mig själv oftare och oftare att det är de här jag är.

Even pratar om det på följande sätt:

jag började liksom utbilda mig själv, och insåg att de liksom kändes rätt, det kändes liksom ”aja, det är så här det är” som att jag hade förstått någonting som jag inte vetat förut” [...] sedan när jag först kom på att jag var icke-binär, kom jag ut till några vänner bara och då använde jag pronomen hen om mig själv, och sen har jag successivt kommit ut för fler och fler och nu vet alla om att mitt pronomen är hen och jag heter Even.

Lundahl (1998: 21-22) skriver om komma ut begreppet i relation till sexualitet. Beroende på vilket perspektiv som anammas på dessa uttalanden kan vi förklara deras ”komma ut process” på olika sätt. Det skulle kunna tolkas som att det trots allt finns någon form av grundkärna i deras varande som har fått komma fram och blomstra på grund av att de hittat ord, fått kunskap och vetskap om begreppet. Att komma ut och till insikt skulle kunna ses som en upptäckt som har gjorts som varit dold, och att informanterna ges möjlighet till att korrekt identifiera sig med sin sanna essens. Dock för Lundahl ett annat resonemang om att denna processen av att komma ut snarare handlar om ett resultat av individens tolkningar av sina erfarenheter, i relation till tillgängliga sociala och kulturella konstruktioner (Hammarén & Johansson, 2009: 11; Lundahl: 1998: 21).

Butler menar snarare på att vi tror oss ha en inre identitet och på grund av att vi hela tiden iscensätter vårt genus, skapar oss en illusion av att ”vara” vår identitet. Butlers resonemang går att applicera på alla fyra informanternas olika uttalanden angående deras icke-binäritet. Det kan ses som att informanterna som uppfattades ha en flytande upplevelse av sig själva, är medvetna om att de inte går att fastställa en identitet som skulle kunna förklara hur dem är. Det går också att förklara de två sista informanternas uttalanden genom att visa på att de skulle kunna ses som att deras könsidentitet skapats inom en given diskurs och att identitet utifrån detta resonemang uppfattas som en praktik som ger sken av en fast identitet (2011: 219). Huruvida informanterna tycks ha en inre identitet eller inte, kommer jag inte uttala mig om. Utan det jag försöker beskriva är hur deras tal

om sig själva skulle kunna ses som ett fastställande av identitet, för att problematisera det konstruktivistiska tänkandet och queerteorins syn på att detta inte skulle existera.

I relation till ovanstående diskussion om identitet skulle jag vilja fortsätta med att lyfta fram förhållningen mellan det feminina och maskulina i mina informanternas svar. Samtliga gjorde det tydligt att de var obekväma med femininitet och att de tog avstånd ifrån det så mycket som de kunde. En överkompensation av maskulinitet var vanligt förekommande bland några av dem. Detta gjordes för att de ville uppfattas som neutrala av sin omgivning och för att vissa av dem var mer bekväma med maskulina uttryck.

Even berättar:

[...] det finns inte direkt någonting jag kan göra för att folk ska titta på mig och se att jag är icke-binär, [...], men jag försöker se mer maskulin ut med hur jag klär mig liksom och så, [...], därför att jag redan är så feminin, för att balansera det som redan är min kropp. [...], jag vill påbörja hormonbehandling och jag vill ha mastektomi, alltså ah men jag är fortfarande icke-binär för det liksom.

Andy:

jag känner mig lite obekväma med feminina drag, men det har inte riktigt att göra med andra, de är mer liksom att jag... eller det kanske har med andra att göra.. men jag vet inte jag känner att jag typ överkompenserar lite, för att folk ser mig som feminin och lägger den etiketten på mig hela tiden, så då blir det att jag överkompenserar mot det mer maskulina hållet.

Alexis beskriver det såhär:

[...] har väl en såhär neutral klädstil, samtidigt är det som är neutralt, det som folk tänker är neutralt är det som är manligt, så det är inte neutralt egentligen, det är väl ganska konstigt, eller det är väl rimligt eftersom vi lever i ett patriarkat samhälle haha, dumt att kalla det neutralt på ett sätt, och typ amen eftersom jag ses som tjej att jag uttrycker mig mer killigt för att vara neutral liksom.

Varför kan det tyckas vara såhär? Att dessa personer med en icke-binär könsidentitet ändå strävar mot de maskulina attributen? För att göra det mer förståligt kan vi börja med att diskutera det ur Lundahls resonemang kring identitet. Hon skriver att identiteten är ett samspel mellan de objektifieringar som samhället gör av en och de subjektifieringar som görs av individen själv. Detta betyder att anledningen till varför personerna i min studie vill gå mot de mer maskulina hållet och ”neutralisera” andras uppfattning av dem kan bero på att deras bild av sig själva inte stämmer överens med samhällets bild av dem (1998: 19). Alltså kan det vara på grund av detta som

informanterna tar avstånd från femininiteten just för att de inte vill ses som kvinnor, då deras kropp kopplas till femininitet. Detta kan också belysas utifrån den heterosexuella matrisen, att med ett visst kön kommer också ett antagande om att en ska göra genus på ett speciellt sätt. Alltså kan de också ses som ett avståndstagande ifrån heteronormativiteten, att inte gå med på att uppfattas utifrån de som kopplas till en feminin kropp i detta fall (Esseveld & Mulinari, 2015: 64-66). En av informanterna berättar att *"om jag umgås med killar då blir det extra obekvämt att ha typ smink eller såhär mer feminint klädd för då blir det som en grej [...] och att jag blir bemött mer tjejtigt eller liksom ses mer med heteroblicken och de innebär ju en köning."* Detta förklarar i princip att omgivningen ser på en utifrån ett heteronormativt perspektiv som automatiskt antar att eftersom en person har en kvinnlig kropp så förväntas den agera feminint (Mulvey, 1995: 36). Det går också att se det ur ett språkligt perspektiv, att det kanske inte behöver vara mer än att bara få vara, men att vissa attribut uppfattas som feminina och maskulina. Det kan vara så att informanterna behöver en benämning för att visa på vilka attribut de menar på, som de råkar vara bekväma med (Hammarén & Johansson, 2009: 72). För som en av informanterna sa:

det känns inte som att de liksom maskulina/feminina, jag tycker överhuvudtaget att dom grupperna känns lite såhär onödiga så jag försöker typ att inte dela upp saker så mycket, sen blir de som vi prata om förut, man måste använda några ord för att kommunicera vad man menar men jag föredrar inte att dela upp saker på det sättet om jag kan, för att jag inte tycker om dem liksom.

Det är alltså via språket och hur vi benämner saker och ting som vi kan göra oss begripliga och att informanten ovanför behöver beskriva sig själv utifrån ordet maskulin är kanske för att det känns närmast den verklighet hen vill spegla.

Men å andra sidan så upplevde alla ett avståndstagande från femininitet som tidigare nämnt, är det för att de inte vill uppfattas som kvinnor eller handlar det om något annat? Det finns motståndare till poststrukturalismen som menar på att kroppen spelar en roll. Kritik har vänts mot Butlers teorier om att både kropp och kön konstrueras. Toril Moi är en annan forskare som kommer från ett mer strukturalistiskt håll och menar att vi inte får glömma kroppen. Hennes kritik mot Butler bottnar i att hon vill undvika essentialism utan att förlora kroppens upplevelser. Hon talar om kroppen som ett objekt och att vi måste förhålla oss till vissa egenskaper som kroppen har samt att våra erfarenheter är beroende av kroppen, kroppen ställer villkor för individen (Hammarén & Johansson, 2009: 74-75). Denna kritik kan användas vid diskussionen av femininitet och maskulinitet på så sätt när informanterna menar på att de känns fel med den kroppen de har. Flera av informanterna har

påbörjat eller vill påbörja hormonbehandling och känner sig inte bekväma med den kroppen de har.

En av informanterna berättar att:

jag tror att jag rent kroppsligt identifierar mig mer med liksom mer maskulina traits, [...] ja de är väl de att jag har dysfori, att jag känner att min bild av hur min kropp ser ut såhär matchar inte riktigt.. [...] de är väl mer att de inte känns som de connectar, de känns som att de är fel på något sätt.

Det går att fortsätta utveckla ovanstående uttalande genom Butlers teorier om hur jaget skapas.

Behovet efter en förändrad kropp kanske bottnar i att personen inte blir begriplig eller ens erkänns som ett subjekt om den säger sig vara icke-binär men ändå har en kvinnlig kropp. Det kan innebära att för att bli till behövs erkännande från omgivningen och eftersom kroppen också gör genus, krävs det kanske en förändring av kroppen för att få det erkännandet som en vill ha (Butler 2004: 23-24).

En diskussion kring huruvida kroppen är konstruerad eller inte kommer inte att behandlas vidare då fokuset för denna uppsats inte berör kroppens betydelse i den bemärkelsen men det är ändå intressant att visa på att alternativa förklaringar kan behövas för att få ett helhet perspektiv på vad kön faktiskt innebär.

5.3 Sexualitetens olika former och dess förhållning till könsidentiteten

Till frågan om vad sexualitet är och hur den förhåller sig till könsidentiteten kommer en kort presentation om vad informanternas sexualitet är för dem att redovisas. Majoriteten påstod sig ha en flytande sexualitet, det var inte alla som benämnde den på något sätt men de återkommande var att den var flytande. Det var en person som ansågs sig ha en fast sexualitet i form av att den insåg sin sexualitet före sin könsidentitet och att sexualiteten alltid varit sig lik.

De svar som kom fram angående vad sexualitet är för dem själva var bland annat ord som, begär, sexuell attraktion, romantisk attraktion, vem en blir kär i, vem en tänker på och fysisk attraktion.

Det var en av informanterna som liknade sexualiteten vid ett komplext sammansatt fenomen där den såg på sexualitetens olika sidor i olika skalor, från jättemycket till jättelite, till ingenting alls. Detta gäller alltså för olika former av attraktion, både sexuell, romantiskt och fysisk och kunde upplevas skifta i olika situationer. Alexis beskriver det så här *”jag tycker att det är jättebra att en delar upp dom för dom kan va så himla olika, att en kanske är jättekär i någon men vill inte ha sex med någon, eller vill ha sex med dem men inte vill ha något romantiskt.* Kopplat till begreppet sexualitet

kan vi se att sexualitet kan ha flera olika betydelser, för vissa var de mer enkelt så som ”begär” medan de för andra var flera olika saker (Löfgren-Mårtensson, 2013: 17).

Därefter diskuterade vi vad sexualiteten innebär för dem och som jag skrev inledningsvis ansåg majoriteten att deras sexualitet på ett eller annat sätt var flytande i sin karaktär. Även om den var flytande för de flesta så uttryckte dem de på olika sätt. Två av informanterna beskrev sig själv som pansexuella, varav en av dem också sa bisexuell ibland, men använde pansexuell mer. Två av informanterna kallade sig själva asexuella under perioder dels för att slippa identifiera sig med en sexualitet men också på grund av tidigare erfarenheter. En av informanterna sa att den såg sig som queer, varav en av de som var asexuell pendlade mellan lesbisk och ibland kallade den sig ingenting. Den röda tråden som går igenom dessa sätt att benämna sin sexualitet är att det på något sätt står i konflikt med könsidentiteten och det är tydligt att de heteronormativa föreställningarna även dominerar här, där den heterosexuella matrisens påverkan och även språkets binära kategorier gör det omöjligt för dessa personer att kunna identifiera sig med en sexualitet (Esseveld & Mulinari, 2015: 64-66; Baker, 2008: 8). För att illustrera detta tydligare kommer jag ta upp några exempel som visar på denna sammanblandningen av att inte kunna identifiera sin sexualitet på ett sätt som fungerar på grund av ens könsidentitet.

Alexis: amen jag kallade mig asexuell väldigt länge, kallar mig fortfarande asexuell ibland men har också lite sexuell attraktion [...] ibland kallar jag mig lesbisk men de är också motsägelsefullt för att jag är inte tjej, men jag säger också att jag är lesbisk. [...] ibland har jag inget ord för det, för jag tycker inte bara om tjejer liksom egentligen, [...] just nu känner jag inte så stort behov av att ha ett ord som känns som jag för jag tycker liksom inte de finns något som jag tycker är bra.

Lion: jag ser mig själv som pansexuell, eller bisexuell, lite såhär aa, jag tycker det är lite svårt me de här begreppen, och jag växlar lite mellan de också sådär, har en ganska flytande sexualitet.”

Even jaa, alltså jag har funderat ganska mycket på det här med sexualitet och liksom, hur man kategoriserar olika sexualiteter, för som icke-binär är det svårt att, eller jag kan inte tänka mig något annat än liksom pansexuell, mest på grund av min, om jag inte identifierar mig som kvinna eller man så känns definitionen av dem andra sexualiteterna lite annorlunda.

Om vi pratar om sexualitet utifrån Foucault (2002: 64-65) är det tydligt hur kategorier som gjorts för sexualiteter på 1800-talet tydligt begränsar människor i deras sexualitet. Något som först bara var sexuella begär/handlingar är idag en form av kategori som inrymmer olika typer av antaganden.

Detta betyder i relation till ovanstående att, de kategorier som finns tillgängliga när det kommer till sexualiteten också bygger på att personerna inte har möjlighet att använda sig av de begrepp som finns eftersom att prata om sexualitet går hand i hand med att prata om könsidentitet. Det saknas alltså begrepp när det kommer till sexualitet eftersom dagens sexualiteter i de allra flesta fallen utgår ifrån en tvåkönsnorm vilket gör det svårt för icke-binära att identifiera sig inom. Even berättar om funderingar kring vad de skulle betyda ifall hen sa att den var homosexuell, skulle det då betyda att hen var attraherad av icke-binära? Eller vad skulle det betyda att hen var heterosexuell, vad är motsatsen till att vara icke-binär? Betyder det då att hen endast attraheras av alla som inte är icke-binära eller bara binära personer? Dessa funderingar visar tydligt på hur personer som är icke-binära varken kan identifiera sig med homosexualitet eller heterosexualitet eftersom det inte finns något som är samma som deras kön eller motsatsen till det (Baker, 2008: 8). Eftersom pansexuell är en sexualitet som betyder att man attraheras av alla oberoende av kön (RFSL, 2015), blir detta de enda som faller Even och Lion naturligt eftersom det inte finns något annat ord för dem att beskriva sig själva med. Detta visar också på hur svårt det är att särskilja sexualiteten ifrån könsidentiteten i ett samhälle som bara erkänner dig när ditt begär stämmer överens med ditt kön och att pansexuell kanske är det enda sättet för dessa personer att bli begripliga från omgivningen när de har en icke-binär könsidentitet (Butler, 2006: 24). Even tar upp ett ytterligare problem hen stöter på *”jag tror att man blir förvirrad just på grund av att vi har dem, vi har döpt våra sexualiteter efter att dom utgår ifrån den egna könsidentiteten, och det är där som vi har problem”*. Det kan alltså finnas ett behov att omdefiniera och utvidga kategorier så som homosexuell och heterosexuell eftersom dessa tydligt innebär begränsningar för människor som faller utanför tvåkönsnormen (Hammarén & Johansson, 2009: 95).

En annan koppling mellan sexualitet och könsidentitet hos informanterna var att utifrån deras beskrivningar av vad sexualitet var för dem också kom upp tankar kring hur den egna könsidentiteten var med och påverkade sexualiteten. Det fanns olika förutsättningar för informanterna som möjliggjorde för dem att ens ha en sexualitet och påverkade den väldigt starkt. De återkommande tankarna hos informanterna var att sexualiteten berodde på vilken relation en hade till sig själv men också vilken relation den hade till den andra personen som den känner sexuell attraktion till. Vanligt förekommande förutsättningar var trygghet, förståelse, förförståelse och i ett av fallen ett queert förhållningssätt till sig själv och omgivningen.

Så här berättar informanterna om det:

Alexis: de som jag främst går på är hur trygg jag känner mig med någon, att om då personen själv är trans eller icke-binär att de känns tryggt i att så här den här personen förstår mig, vi känner liknande känslor och då kan de bli attraktion eftersom de finns en trygghet så kan det finnas en attraktion.

Indigo: en del av de är att jag ska känna mig trygg liksom, att jag vet att det kanske finns någon förförståelse, alltså någon som aldrig har funderat kring sin könsidentitet, sexualitet, är ju för mig ganska tråkiga, jag har inget intresse över huvud taget, som aldrig har känt någon form av dysfori, som aldrig har liksom tänkt att det finns annat än de som presenteras för oss när vi föds.

Andy: sen är det också så här att i, asså om jag tänker på min kropp som väldigt kvinnlig, så kan jag inte alls tänka mig en sexuell situation över huvud taget, och det är också något som förändras i och med att jag börjar förändra på hur jag sett på mig själv, och min kropp, så de har ju också med min könsidentitet att göra, när den förändras så har de andra också förändrats, hur jag har tänkt kring sex liksom.

Sexualiteten är alltså inte kopplad till en specifik kropp eller ett specifikt kön utan är mer komplext där det emotionella, personliga och trygga är viktigt för att det ska finnas en attraktion. Det är alltså inte könet och ens genus som bestämmer vem en ska begära, utan begäret kommer i efterhand. Detta synsättet kan problematisera den heteronormativa ordningen som Butler (Esseveld & Mulinari, 2015: 64-66) också kritiserar, genom att visa på att det inte behöver finnas en linjär linje, som börjar med kroppen och går framåt. Detta kan vara ett argument för att sexualitet också är performativt, att vi socialt konstruerar våra sexualiteter utifrån olika kontexter. Det går också att koppla det till att icke-binära transpersoner som grupp är extremt utsatta i samhället (RFSL, 2017) och att detta lett till att de utformat sin sexualitet på ett sätt som känns tryggt för dem. Detta kan ses som att informanterna konstruerar sin egen sexualitet och har en valmöjlighet att få bestämma vilka de ska begära (Hammarén & Johansson, 2009: 83). Detta kan också ställas i kontrast till dels det Foucault (2002) pratar om men också Butler (2006), att bli till som subjekt och som människa. Eftersom icke-binära transpersoner inte kan existera som erkända subjekt då det inte finns begrepp som erkänner dem, kan det vara ett sätt att ta tillbaka makten i sina egna händer och söka sig till sociala rum och personer som möjliggör deras existens. Det kan också kopplas till varför informanterna har ett behov utav trygghet och förståelse eftersom de primära blir inte begäret i sig, då deras kön och genus inte passerar som för en heterosexuell eller homosexuell person. Utan det primära blir att bli erkänd som en person innan en sexuell attraktion kan förekomma, att först få

vara och leva är alltså grundförutsättningen för att sexualiteten ens ska finnas. På så sätt spelar hur trygg en är i sin könsidentitet roll för sexualiteten.

5.4 Ord och kategorier om könsidentitet och sexualitet

Vidare kommer identiteten och sexualiteten i detta fall diskuteras utifrån olika kategorier som vi har för att beskriva vår verklighet. Detta har varit ett central tema för uppsatsen och visat på både likheter och skillnader i informanternas upplevelse av vardera. Till att börja med pratade alla informanterna om sig själva som att de var ”queer” och detta betydde olika saker för de olika.

Några av informanterna sa såhär:

Andy: alltså jag skulle kunna säga queer, och det tycker jag om för att de är öppet, så jag slipper definiera.

Lion: eh, jag brukar bara säga att jag är väldigt queer på alla sätt [...] men jo jag tror den queera identiteten, både när det kommer till könsidentitet och sexualitet är viktigt för mig, eh i alla fall liksom, jag är ganska samhällsengagerad och då blir det på något sätt viktigt att med mitt eget liv gestalta mina åsikter, och att visa vem jag är på något sätt

Utifrån ovanstående går det att urskilja olika betydelser av samma ord. Den första beskrivningen av queer kommer från en punkt där personen inte vill definiera sig på något sätt och därför använder ordet queer. Detta kommer att diskuteras lite längre ned. Den andra beskrivningen har snarare en politisk betydelse för personen och speglar både personens könsidentitet och sexualitet. Som Berg & Wickman skriver, kom queerbegreppet att innefatta allt och alla som ställer sig utanför majoriteten genom sin avvikelse. Detta uttalande kan tolkas som en politisk position som har potential att utmana normativa identiteter (2010:13).

Som vi kan se kan queerbegreppet användas både som en könsidentitet och en sexualitet, och som ett paraplybegrepp för båda men även som en politisk ståndpunkt och ett avståndstagande från alla fastställande kategorier. Begreppets mångtydighet betyder en möjlighet för många som ställer sig utanför de normativa att identifiera sig med något som inte behöver skarpt definieras. Det betyder också att dess flytande karaktär ger dessa personer möjlighet att få uppfattas som flytande just för att de anammat detta begreppet om sig själva och därför slipper identifiera sin könsidentitet eller sexualitet utan kan bara säga att de är ”queer” (Hammarén & Johansson: 2009: 13). Detta kan också ses som ett motstånd mot rådande kategorisering som främst utgår ifrån binära uppdelningar och att

queer inte låter sig definieras på samma sätt som exempelvis ”heterosexuell” eller ”homosexuell”. Även om queer begreppet på ett sätt som jag skrev, är svårdefinierat, öppet och mångtydigt skapas det ändå en kategori för en viss typ av människor, människor som står utanför de normativa sexualiteterna och identiteterna. En fråga att ställa sig är huruvida queer också skapar en motpol, några som då inte inryms inom begreppet och då också blir en form av identitet på samma sätt som andra kategorier så som lesbisk eller böj kritiserats för att vara? (Lundahl, 1998: 19). Om vi blandar Foucaults och Butlers tankegångar går det att se på queerbegreppet ur två synvinklar som kan belysa att vi behöver kategorier för att beskriva oss själva. Vi kan inte existera i en värld utan ord som Butler (2004: 24) säger, samtidigt går det inte att glömma den historiska aspekten av queerbegreppet och dess motstånd genom att ta tillbaka ett nedlåtande ord och göra om det till sitt eget (Hammarén och Johansson: 2009: 94). Samtidigt kan en tänka sig att ta upp Foucaults syn på kategoriseringar och förklara användandet av queerbegreppet som att ta avstånd från kategorier som begränsar människors begär in i specifika fack. Att vara queer är ett sätt att förklara för omgivningen att en inte vill kategoriseras som de ena eller de andra, bara på grund av vem personen begär eller vad för kön en har.

Diskussionen om vad informanterna väljer att benämna sig som ledde också in på andra intressanta tankegångar som handlade om deras val av pronomen men också vissa aspekter av identifikation med sin sexualitet. Först och främst var det vanligaste användandet av pronomen hen men det är också intressant att belysa hur en av informanterna ville benämna sig som han. Det fanns också några av informanterna som sa att de hade en lesbisk identitet till och från, eller att de har sett sig själva som lesbiska och fortfarande gör det.

Andy berättar om sin benämning såhär:

från början spelade det ingen roll för mig, och sen så var, har jag använt hen ett tag, fast jag känner mig inte riktigt bekväm med det heller, så just nu använder jag han, [...] de var också en sån sak som jag inte var bered på riktigt eftersom jag ser mig själv som flödande, så kändes de logiskt att jag skulle använda typ hen, eller något annat könsneutralt sen insåg jag att de handlar ju typ om vad som känns bra, inte vad som är logiskt rätt.

Frågor som jag ställde mig i relation till detta var huruvida det blir motsägelsefullt eller inte att använda ett manligt pronomen när en är icke-binär? Som vi ser säger Andy att det handlar om vad som känns bra, detta resonemang dök också upp hos en annan informant vid val av benämning som löd såhär ” *vid första anblick sådär blir det konstigt att vara icke-binär och böj, för det finns en motsägelse mellan dem begreppen på något sätt, men jag tänker att de måste ju också vara upp till*

varje individ att både definiera sin könsidentitet och sin sexualitet". Dessa resonemang kan kopplas till idén om att meningen inte går att fastställa till att alltid gälla, på samma sätt, för alla personer i alla tider och sammanhang (Lundahl, 1998: 10). Utan att identitet kan vara relationellt och göras i samspel med omgivningen och att de görs en skillnad på hur omgivningen ser på en och hur man ser på sig själv. Med det menat, att ovanstående citat om att använda pronomen han, handlar om vilka objektiveringar samhället gör på honom och inte hur han ser på sig själv, alltså vilka subjektivieringar han gör om sig själv. Vilket betyder att även om det teoretiskt sett blir motsägelsefullt är det fullt möjligt för personer att vilja ha ett manligt pronomen då det inte har att göra med hur personen ser på sig själv. Det går också att inflika med att språket har en binär uppdelning och eftersom vi med benämning också automatiskt könas, så följer vissa typer av uppfattningar och antaganden om personen i fråga. Kopplat till ovanstående stycke om den avståndstagande femininiteten kan en benämning som "han" vara ett sätt för personen att bli uppfattad på ett annat sätt genom att få rätten att benämna sig själv som den känner (Butler, 2011: 189; Cameron & Kulick, 2003: 23). Enligt Cameron och Kulick kan inte valet av namn separeras ifrån betydelsen och de föreställningar som följer med benämningen. Detta beror på att det är inom diskursen som ord får mening (2003: 23,29).

En annan intressant tanke i relation till ovanstående diskussion har att göra med den lesbiska identiteten som förekom hos några av informanterna. Två av informanterna sa att de i politiska sammanhang kallar sig lesbiska, och att de i vissa sammanhang kan känna gemenskap med lesbiska personer. Detta kan tänkas låta motsägelsefullt, då lesbisk hänvisar till kvinnor som attraheras av kvinnor och kategoriserar utifrån en binär könsuppdelning. Så här berättade informanterna om det:

Indigo berättar: aa ne jag skulle inte kunna kalla mig lesbisk längre, men i vissa fall skulle jag kunna göra det också, det skulle kunna vara en politisk grej för mig att göra, och kunna göra det också, och få göra det, att jag liksom får, ha, använda de begreppet för de har varit så viktigt för mig, så i en politisk kamp eller någonting skulle jag absolut sluta upp med lesbiska.

Alexis: ibland kallar jag mig lesbisk, men de är också kanske motsägelsefullt för att jag inte är tjej, men jag säger också att jag är lesbisk, om definitionen av lesbisk är tjejer som gillar tjejer. [...], de lesbiska communityt ska få finnas men icke-binära går ju inte att ha som en homogen grupp, den är en väldigt spridd, därför är det svårt att ha en sexualitet "icke-binära tycker om ... tjejer?" det är svårt att hitta nya begrepp liksom. [...]

Hur är detta då möjligt? Om vi bygger vidare på Butlers teorier finns det ett begrepp som kallas subversiva identiteter. Detta är identiteter som konstrueras medvetet hos bland annat unga kvinnor i

dag, som valt att bli lesbiska i politiskt syfte. Här handlar det om att sexualiteten primärt styrs av politiska ställningstaganden och inte av kroppsliga begär. Det handlar om att erövra sin sexualitet till specifika syften och få benämna den utifrån ett eget val (Hammarén & Johansson, 2009: 80-82). Detta resonemang anspelar inte helt och hållet på samma sak som ovanstående uttalanden från informanterna, men går att likna vid en politisk lesbiskhet. Alltså att personen egentligen inte är lesbisk, men kallar sig det ibland på grund av politiska syften. De använder sin lesbiska identitet för att ta avstånd ifrån ett patriarkalt samhälle och på så sätt visa var de står i politiska kamper. Det sista citatet går också att koppla upp till föregående stycken om vad ord kan betyda och göra för en person, samt ovanstående tema om hur de sexualiteter vi har namn på idag, oftast är utbyggda utifrån binära kön men också utifrån motsatspar. Det är kanske därför behovet utav lesbiskhet blir viktigt eftersom man får ett sammanhang att inkluderas i, då icke-binära kanske inte får ha det i samma utsträckning då de inte finns ord för deras sexualiteter.

6. Sammanfattande diskussion

Sammanfattningsvis har fyra ovanstående teman tagits fram som resultat i relation till uppsatsens problemformulering, syfte och frågeställningar. Dessa olika teman samspelar tillsammans men uppfyller samtidigt olika delar av syftet. Om vi återkopplar till syfte och problemformulering, har denna uppsatsen varit ett försök till att bidra med mer forskning om icke-binära transpersoner. Detta har varit ett försök till att undersöka icke-binäras identitetsskapande, i relation till sexualitet och könsidentitet. Samtidigt som undersökande av ord och kategorier också lyfts fram i relation till sexualitet och könsidentitet. De första två teman ”vägen till de icke-binära” och ”könsidentiteten och dess uttryck” försöker att undersöka den första frågan. De slutsatser som kan dras kring identitetsskapandet är framför allt att identiteten är en förändringsprocess. Synen på den egna identiteten och relationen till begreppet varierade men huvudsakligen går det att utläsa att identitetsskapandet är av relationell karaktär för samtliga respondenter (Lundahl, 1998: 17-20). Vidare går det att dra slutsats om att insikten kring det icke-binära har möjliggjorts via de språkliga, alltså ord och diskurser som personen har kommit i kontakt med. När det finns ord, finns det också en verklighet att beskriva. När det kommer till identiteten går det att se ett mönster kring att samtliga respondenter föredrog maskulinitet framför femininitet, den övergripande anledningen var på grund av att de ville känna sig bekväma och tyckte att maskulina uttryck kändes bäst eftersom dem då gick åt ett mer neutralt håll. Det tredje temat ”sexualitetens olika former och dess relation till könsidentiteten” fångar sexualitetens breda betydelse och visar på att sexualitet betydde flera

olika saker för respondenterna. Den relation som sexualiteten hade med könsidentiteten var att sexualiteten påverkades av könsidentiteten. Detta genom att det upplevdes vara svårt att ha en sexualitet utanför de binära könssystemet, där ord för sexualiteter inte gick att applicera på deras sexualitet. Vissa upplevde pansexuell som de enda alternativet och vissa kallade sig queer för att slippa definiera sig själva. Det gemensamma för alla informanterna var i hur ens självbild påverkade sexualiteten, på så sätt att trygghet i könsidentiteten möjliggjorde för sexualiteten att kunna ta plats. Vidare var det sista temat kopplat till den tredje frågan och visade att informanterna i de allra flesta fallen använde sig av begreppet queer om sig själva. Både när det kom till könsidentitet och sexualitet, vilket visar på begreppets flytande form, Att vara queer går att se som en ovilja att bli inplacerad i fack, att behöva fastställa sitt varande till en fast kategori och att förknippas med de kön en blev tilldelade vid födseln. Det går också att se hur informanterna tar existerande identitetspositioner som utgår ifrån binära kön som t.ex ”lesbisk” och använder det till sin fördel.

Som det går att se är frågor om könsidentitet och sexualitet komplexa. Utsagor från mina respondenter har varit ett försök att sätta dessa två fenomen i en icke-binär kontext och försöka synliggöra icke-normativa identiteter i vårt samhälle samt diskutera med dem kring frågor om identitet, sexualitet och könsidentitet. Jag kunde inte fånga alla aspekter av detta och försöker inte göra anspråk på en generaliserbarhet, utan dessa berättelser får stå för de enskilda individerna och representera en verklighet som bara dem kunnat beskriva. Ytterligare forskning på detta behövs och vidare skulle en kunna titta på relationen mellan icke-binäritet och kroppen, som jag nämnde kort när jag refererade till Toril Moi (Hammarén & Johansson, 2009: 74-75). Alternativt att spinna vidare på och undersöka är hur det kommer sig att maskulinitet är så framträdande, vad betyder det egentligen och har detta någon relation till kroppen?

7. Referenslista

Berg, Martin, & Wickman, Jan. 2010. *Queer*. Malmö: Liber

Bergström, Göran, Boréus, Kristina. 2005. *Textens mening och makt: metodbok samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Braun, Virginia. and Clarke, Victoria .2006. Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2)

Bremer, Signe. 2017. *Kroppslinjer : kön, transsexualism och kropp i berättelser om könskorrigering*. Diss. Göteborg: Göteborgsuniversitet.

Butler, Judith. 2011. *Genustrubbel: feminism och identitetens subversion*. Göteborg: Daidalos

Butler, Judith. 2004. *Undoing Gender*. New York, London: Routledge.

Cameron, Deborah, Kulick, Don. 2003: *Language and Sexuality*. New York: Cambridge University Press.

Christina Richards, Walter Pierre Bouman, Leighton Seal, Meg John Barker, Timo O. Nieder & Guy T'Sjoen (2016) *Non-binary or genderqueer genders*, *International Review of Psychiatry*, 28:1, 95-102, DOI: 10.3109/09540261.2015.1106446

CODEX, 2018. *Humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning*. Uppsala. (Hämtad: <http://www.codex.vr.se/forskninghumsam.shtml> 15-05-18)

Dalen, Monica. 2015. *Intervju som metod*. Lund. Gleerups. 2:a upplg.,

Diskin Wetter, John & Leiram, Ella. "Känner du dig som en man eller kvinna"? Nej! Om upplevelser av könsidentitet och könsinkongruens i en icke-klinisk population. Institution för psykologi. Lunds Universitet.

Ejvegård, Rolf (2003). *Vetenskaplig metod*. 3., omarb. uppl. Lund: Studentlitteratur

Esseveld, Johanna och Diana Mulinari. 2015. "Kön och genus som analytiska begrepp" i *Feministiskt tänkande och sociologi. Teorier, begrepp och tillämpningar*, red. Anna Hedenus, Sofia Björk, Oksana Schmulyar Green, Lund: Studentlitteratur.

Foucault, Michel (2002). *Sexualitetens historia. Bd 1, Viljan att veta*. [Ny utg.] Göteborg: Daidalos

Golafshani, Nahid. 2003. Understanding Reliability and Validity in Qualitative Research. *The Qualitative Report*, 8(4), 597-606. https://nsuworks.nova.edu/tqr/vol8/iss4/6/?utm_source=nsuworks.nova.edu%2Ftqr%2Fvol8%2Fiss4%2F6&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages (Hämtad: 22-04-2018).

Hammarén, Nils & Johansson, Thomas (2009). *Identitet*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Koelsch, Lori E. 2013. Reconceptualizing the Member Check Interview. *International Journal of Qualitative Methods*. 12. 168-179. <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/160940691301200105> (Hämtad 01-05-2018).

Kulick, Don (1996). *Queer Theory: vad är det och vad är det bra för?*. Lambda nordica. 1996(2): 3/4, s. 5-22

Lundahl, Pia. 1998. *Lesbisk identitet*. Stockholm: Carlsson

Löfgren-Mårtenson, Lotta (2013). *Sexualitet*. 1. uppl. Malmö: Liber

Mulvey, Laura (1975/1995) "Spelfilmen och lusten att se", *Modern filmteori 2*. Red.

Nationella sekretariatet för genusforskning. 2018. *Om kön och genus*. <https://www.genus.se/kunskap-om-genus/om-kon-och-genus/> (Hämtad: 20-05-2018)

Nationella sekretariatet för genusforskning. 2018. *Queer*. <https://www.genus.se/ord/queer/> (Hämtad: 15-05-2018).

Nationella sekretariatet för genusforskning. 2018. *Situerad kunskap*. <https://www.genus.se/ord/situerad-kunskap/> (Hämtad: 15-05-2018).

Olander, Julia. 2016. *Att bara få vara. En studie om personer med ickebinära identiteter och deras upplevelser av att leva i ett samhälle med en stark tvåkönsnorm*. Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap: Göteborgs universitet.

Pless, Anna. 2016. *Hitta rätt. En studie om icke-binära transpersoners identitetskapande genom orden*. Institutionen för kulturanthropologi och etnologi. Uppsala Universitet

Reinedahl, Erika och Öckinger Valentin. 2015. *"Det är inte bara i ditt huvud"*. En kvalitativ studie om ickebinära transpersoners upplevelser av sina könsidentiteter. Sociologiska institutionen. Uppsala universitet

Reimer, Bo. 1997. *Kulturella identiteter i förändring. Svenskar, massmedier och Europa inför 2000-talet*. Institutionen för journalistik och masskommunikation: Göteborgs Universitet.

RFSL, 2017. *In society I don't exist, so it's impossible to be who I am.* – *Trans people's health and experiences of healthcare in Sweden*. ISBN: 978-91-984415-0-5. Stockholm (Hämtad: https://www.rfsl.se/wp-content/uploads/2017/11/Trans_health_2017_RFSL.pdf 12-02-18)

RFSL ungdom. 2014. Tiger. transformering.se. <http://transformering.se/berattelser/annatinget-kon/tiger> www.transformering.se (Hämtad: 04-04-2018).

TT. 2012. Året då "hen"-debatten tog fart på riktigt. *Svenska Dagbladet*. 23 December. <https://www.svd.se/2012-aret-da-hen-debatten-tog-fart-pa-riktigt> (Hämtad: 21-05-2018).

SOU 2017:92. *Transpersoner i Sverige. Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor*. Betänkande av Utredningen om stärkt ställning och bättre levnadsvillkor för transperson. Stockholm. (Hämtad: <http://www.regeringen.se/4adda9/contentassets/3e2e892900fc4034a9d822413fdaefe7/transpersoner-i-sverige---forslag-for-starkt-stallning-och-bättre-levnadsvillkor> 12-02-18)

Watt, S. & Einstein, G. 2016. *Beyond the Binary: The Corporeal Lives of Trans Individuals in: Transsexuality in Theology and Neurosciences: Findings, Controversies, and Perspectives*, ed. by G. Schreiber, Berlin and Boston: Walter de Gruyter, pp. 53-71

Wilson, Angelia R. (red.) 2013. *Situating intersectionality: politics, policy, and power*. New York: Palgrave Macmillan

WHO. 2006. Defining sexual health. referensen

Yin, Robert. 2013. *Kvalitativ forskning från start till mål*. Studentlitteratur.

Årell, Mire, Emelie. 2018. Tredje juridiskt kön är i vissa fall en fråga om liv eller dö. *RFSL*.
(Hämtad: <https://www.rfsl.se/verksamhet/debattartiklar-2/tredje-juridiskt-kon-ar-vissa-fall-en-fraga-om-liv-eller-dod/> 13-02-18)

8. Bilagor

8.1 Intervjuguide

Teman:

- Bakgrundsinformation
- Könsidentitet
- Sexualitet

Presentation av mig själv, därefter inleds en kort sammanfattning av informationsbrevet. Först informeras informanten om vad studien går ut på, vad som förväntas av den och upplägget. Därefter poängteras anonymiteten - hur personuppgifterna kommer behandlas och att intervjun kommer transkriberas och tas bort (vid eventuell ljudinspelning). Sedan kommer frivillighet nämnas och att det är okej att när som helst avbryta eller passa på frågor som inte känns bekväma.

Överenskommelse mellan intervjuare och respondent

Ingen ersättning utgår - insatsen berikar kunskapsluckan kring icke-binära transpersoner

Bakgrund

- Hur kommer det sig att du ville delta i denna studie?
- Skulle du kunna presentera dig själv och din bakgrund på ett sätt som känns bekvämt för dig?

Försök få med:

- Namn, ålder, pronomen, uppväxtort/bostadsort

Könsidentitet

- Kan du berätta om hur din icke-binära könsidentitet växte fram?
 - Vad innebär den för dig?
- Hur förhåller du dig till olika identitetsmarkörer?
 - Om dem finns, vad betyder dem för dig?
- Har din könsidentitet alltid varit likdan eller har den förändrats över tid?
 - Fast vs. flytande
- Hur har du blivit bemöt av andra människor i din omgivning?
 - vänner

- familj
- samhället i övrigt
- Hur ser du på manligt och kvinnligt?

Sexualitet

- Hur definierar du begreppet sexualitet?
- Vad innebär din sexualitet för dig?
 - Känner du ett behov utav att identifiera dig med din sexualitet?
- Hur ser du på din sexualitet i relation till din könsidentitet?
 - Finns det någon relation? Är dem sammankopplade eller frånkopplade?
 - Vad händer med andra kategoriseringar som finns när du har en icke-binär könsidentitet?
- Har din sexualitet förändrats i takt med att din könsidentitet utvecklats?
 - Är sexualitet för dig något fast eller flytande?

Avslutning

- Är det någonting du vill tillägga eller ändra i materialet?

Tacka för medverkan och delge att personen kan få ta del av det skrivna efter transkribering men att personen måste be om det själv.

8.2 Informationsbrev

Förfrågan om deltagande i studie om kön, identitet och sexualitet

För en C-uppsats i sociologi vid Göteborgsuniversitet sökes du som skulle kunna tänka dig ställa upp på en intervju. Intervjun är ett deltagande i en studie som kommer beröra icke-binära transpersoner, därför söker jag dig som har en icke-binär könsidentitet. Om du skulle vilja delta är det viktigt att du läser nedanstående information och beslutar dig efter det.

Bakgrund och syfte

Mitt namn är Jasna Glamocak och jag skriver examensarbete på kandidatnivå i sociologi. Tanken bakom studien grundar sig i en vilja att bidra med tillägg till den akademiska men även allmänna kunskapen om kön och sexualitet. Mitt engagemang handlar om att problematisera den binära

könsuppdelningen och titta på hur kön och sexualitet hänger ihop. Utifrån detta är det övergripande syftet med studien att undersöka den identitetsskapande processen hos icke-binära transpersoner och deras syn på sig själva och sin omgivning.

Hur kommer det gå till?

Studien görs som en kvalitativ intervjustudie som kommer att genomföras i Göteborg. Bor du längre bort kommer intervjun att göras genom någon form av videokommunikation. Om du bestämmer dig för att delta kommer intervjun ske på följande sätt - intervjun börjar med att du berättar om dig själv och din bakgrund på ett sätt som känns bekvämt för dig utifrån temat. Därefter kommer intervjun vara av en mer öppen karaktär med några fasta teman och frågor. Intervjun beräknas pågå i ungefär en timma.

Frivillighet och sekretess

Deltagandet är frivilligt och du får avbryta när som helst om så önskas utan att behöva förklara varför. Dina personuppgifter kommer att behandlas anonymt i studien genom att namn, plats, osv kommer att ändras och kodas bort. Om det är okej för dig kommer ljudinspelning av intervjun ske, som därefter kommer att transkriberas och raderas. Materialet kommer enbart att användas i forskningssyfte.

Om du bestämmer dig för att delta, hör av dig så snart som möjligt. Vid oklarheter eller ytterligare frågor om studien kan jag nås via telefon eller e-post.

Kontaktperson:

Jasna Glamocak

Tel. 0762337194, e-post: glamocak@live.se